

mokomės atvirumo

Darbo grupės:

Kaip užtikrinti atvirumą ir
kokybiškai įtraukti suinteresuotas
grupes?

Lietuvos
Respublikos
Vyriausybės
kanceliarija

Kontekstas

Darbo grupės įstaigose kuriamos, kai įstaigoje siekiant priimti sprendimus (rengiant teisės aktų projektus, nagrinėjant viešosios politikos klausimus ir kt.) reikalingos specialios ar mokslinės žinios, išsami esamos padėties, užsienio šalių praktikos analizė. Darbo grupės nariais gali būti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, nevyriausybinių organizacijų, mokslo ir studijų institucijų atstovai, atitinkamų sričių specialistai, kiti asmenys. Dėl šios priežasties, darbo grupės laikomos vienu visuomenės įtraukimo į sprendimų priėmimą būdu.

Pastebima, jog ministerijose veikiančios darbo grupės, sudarytos iš skirtingų sektorių atstovų (viešo, privataus ir/ ar nevyriausybinių), ne visada užtikrina lygiavertį visų narių dalyvavimą ir indėlį svarstant sprendimus¹:

- Dažniausiai yra bendradarbiaujama su keliomis konkrečiomis organizacijomis, neįtraukiant kitų;
- Narių sąrašai nėra peržiūrimi, todėl nuolat tariamasi su tais pačiais ekspertais, neatsižvelgiant į pasikeitusį kontekstą;
- Dalyviams ne visada suteikiamas grįžtamasis ryšys apie procesų metu įvykusius pokyčius be jų žinios (pavyzdžiui, dėl pasikeitusios pirminio dokumento versijos, pakeitimų argumentacijos ir kt.);
- Darbo grupės kviečiamos siekiant patvirtinti jau parengtus sprendimus, tad nėra realios galimybės įsitraukti ir prisidėti prie sprendimo kokybės.

Siekiant užtikrinti kokybišką įsitraukimą darbo grupių formatuose, svarbu atrasti būdus, kaip tinkamai bendradarbiauti su suinteresuotų grupių iš skirtingų sektorių atstovais. Šios rekomendacijos parengtos atsižvelgiant į ekspertų, NVO atstovų ir kitų darbo grupių dalyvių pastabas.

¹ Informacija paremta remiantis viešųjų konsultacijų dėl atviro viešojo valdymo plėtros surinkta medžiaga. Konsultacijose dalyvavo viešojo, privataus bei nevyriausybinių sektoriaus atstovai, buvo vykdomi ekspertiniai interviu, su visuomene diskutuota apskritojo stalo susitikimuose.

5 patarimai kokybiškam darbo grupės narių įtraukimui

Atrinkdami dalyvius apsvarstykite, ar apimamos visos tikslinės grupės

Buriant naują darbo grupę rekomenduojama pagalvoti apie tikslines grupes, yra keli jų tipai: tiesiogiai paveikiamos grupės, netiesiogiai paveikiamos ir ekspertai ar srities praktikai. Tad apsvarstykite, ar į sąrašus įtraukti asmenys, kurių pritarimas būtinas, kurie gali turėti priešingą/neigiamą nuomonę, ar įtraukti sprendžiamos srities ekspertai, ar įtrauktos srityje dirbančios NVO, asociacijos, profsajungos, prireikus – ar dalyvauja skirtingus regionus atstovaujantys asmenys.

Taip pat pagalvokite ir pagal poreikį įtraukite verslo atstovus, viešojo sektoriaus atstovus, pilietinės visuomenės atstovus, akademikus, tarptautinių organizacijų atstovus.

Apsvarstykite, ar visi interesai yra atstovaujami tolygiai

Pastebima, kad kai kuriais atvejais, darbo grupėse netolygiai atstovaujami suinteresuotųjų šalių interesai, pavyzdžiui, dalyvaujant verslo atstovams, tačiau nesuteikiant balso nevyriausybiniam sektoriui. Tad, priklausomai nuo svarstomo klausimo, svarbu apsibrėžti, kokiais kriterijais remiantis į darbo grupes įtraukiami organizacijų atstovai: pavyzdžiui, kokį sektorių atstovauja, kokią pusę svarstomo klausimo palaiko dažniausiai, kokiais klausimais dažniausiai pasisako.

Norint sukurti tvarią ir kokybiškus sprendimus galinčią priimti darbo grupę, svarbu, kad joje būtų kuo daugiau balanso tarp skirtingų sektorių ir nuomonių.

Suteikite erdvę pasisakyti ir diskutuoti

Vienas darbo grupių tikslų – generuoti idėjas, dalintis patirtimi bei ieškoti sprendimų, galinčių padėti naujai pažvelgti į problemą. Dėl to svarbu, jog darbo grupių susitikimai būtų skirti ne tik pristatyti, kas jau daroma, kokia kryptimi judama (tai tinkama padaryti įvairiais komunikacijos kanalais, specialiais susitikimais ir kt.). Sudarant darbo grupių susitikimų darbotvarkes rekomenduojama aiškiai nurodyti, kokie klausimai bus svarstomi, taip pat, kas aptarta ankstesniuose susitikimuose, kas liko neišspręsta.

Jei darbo grupės reglamente nėra numatytas sprendimo priėmimo algoritmas, svarbu sutarti, koku būdu bus ieškoma sutarimo, kada bus laikoma, kad sprendimu pritarta. Tokiu atveju, jei darbo grupėje sprendimai nepriimami, o jos tikslas yra suburti skirtingas suinteresuotas grupes diskusijai, svarbu suteikti galimybę pasisakyti kiekvienam dalyviui, išgirsti skirtingų sričių atstovų nuomones. Prireikus, priklausomai nuo svarstomo klausimo, galima papildomai pasitelkti ne grupės nariais esančius ekspertus, tačiau užtikrinant skirtingų interesų balansą.

Informuokite ir nuolat bendraukite su darbo grupių nariais

Norint kurti kokybišką bendradarbiavimą tarp darbo grupės narių ir ją buriančios institucijos, itin svarbu palaikyti nuolatinį bendravimą, suteikti naujausią informaciją. Siekiant sukurti palankesnę atmosferą bendradarbiavimui, darbo grupės narius galima suburti į neformalaus bendravimo tinklą – pasidalinti ekspertinėmis žiniomis, apsikeisti naujienomis.

Jei svarstomas klausimas yra platus, galima dirbti frakcijose, pasidalijus klausimą į skirtingas temas. Tačiau tokiu atveju taip pat svarbu palaikyti ryšį su likusia darbo grupe ir aptarti suformuluotas idėjas.

Pasitaiko atveju, kai darbo grupėse priimti sprendimai yra pakeičiami, o apie juos darbo grupės nariai neinformuojami. Siekiant užtikrinti tarpusavio pasitikėjimą, svarbu narius informuoti ir argumentuotai paaiškinti, kodėl pokyčiai įvyko.

Gerbkite savo ir dalyvaujančių kolegų laiką

Nors darbo grupės – dažniausiai patariamasis darinys, svarbu vertinti narių dalyvavimą ir jų skiriamą laiką bei ekspertines žinias, kai veikia darbo grupėje dažniausiai nėra apmokama.

Itin svarbu iš anksto numatyti darbo grupės susitikimų laiką ir apie tai informuoti bent dvi savaites iki posėdžio, o jei organizuojami reguliarūs susitikimai – dėl laiko sutarti kartu su darbo grupės nariais. Prieš susitikimus taip pat naudinga parengti trumpą atmintinę apie tai, kas bus aptariama, kokios yra narių ir organizacijų atsakomybės, kokios planuojamos tolesnės veiklos. Atmintinėje informacija turėtų būti kuo glaustesnė ir paprastesnė, jei norima pasidalinti daugiau informacijos, tai rekomenduojama daryti pateikiant nuorodas ar pridėdant laiškų prisegtukuose.

Iš grupėse dalyvaujančių ekspertų pasigirsta, jog grupės iniciatoriai ne visada įvertina, jog dalyvaujama darbo laiku, dažniausiai – savanorišku pagrindu. Siekiant užtikrinti galimybes kurti tarpusavio pasitikėjimą ir toliau bendradarbiauti, svarbu padėkoti už skiriamą laiką, moderuoti susitikimus taip, kad jie truktų planuotą laiką, pasikeitus planams dėl susitikimų – dalyvius kuo anksčiau informuoti.

Gerieji pavyzdžiai

Kultūros ministerija, Darbo grupė Įsitraukimo į kultūros mecenatystę didinimo, jos reglamentavimo tobulinimo ir netiesioginės valstybės paramos kultūrai mechanizmo gerinimo klausimams nagrinėti

Darbo grupės tikslas - kartu aptarti alternatyvas įgyvendinant LRV programos priemonę „Didinti visuomenės ir verslo įsitraukimą į kultūros mecenatystę, tobulinti esamą reglamentavimą, gerinti netiesioginės valstybės paramos kultūrai mechanizmą“.

Procesuose dalyvaujančios tikslinės grupės buvo atrinktos taip, kad atstovautų kuo įvairesnius interesus ir galėtų pasidalinti skirtingų sektorių patirtimi. Darbo grupėje dalyvavo verslo, nevyriausybinų organizacijų, ministerijų, biudžetinių ir privačių kultūros įstaigų atstovai. Darbos grupės sudėtį galima rasti [čia](#).

Kadangi dažniausiai buvo organizuojami išplėstiniai darbo grupės posėdžiai, galimybę susitikimuose dalyvauti turėjo platus ratas įvairių tikslinių grupių atstovų.

Susitikimai vyko pagal iš anksto suplanuotą grafiką, jų metu buvo aptariamoms iš anksto sutartoms temoms. Priklausomai nuo susitikimo tikslo ir temos, juose šalia darbo grupės narių dalyvavo atstovai iš verslo, kultūros įstaigų, įvairių fondų ir aukojimo platformų. Proceso metu, siekiant palaikyti nuolatinę tvarią komunikaciją su dalyviais, Kultūros ministerijos atstovai dalijosi susitikimų protokolais, pristatymų medžiaga, problemų žemėlapiu ir kita informacija. Pasibaigus procesui darbo grupės nariai dėkojo už laisvą darbo grupės formatą, aiškią struktūrą ir pasiruošimą.

Šaltiniai

- Aplinkos koalicija, „Pasiūlymai dėl NVO įtraukimo į sprendimo priėmimo ir teisėkūros procesus“
- European Commission, „Towards a reinforced culture of consultation and dialogue - General principles and minimum standards for consultation of interested parties by the Commission“, <https://ec.europa.eu/governance/docs/comm_standards_en.pdf>
- Interviu ciklas su ekspertais, Viešosios konsultacijos dėl atvirumo plėtros koncepcijos, organizatoriai – LRVK
- Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymas
- Open Government Partnership, „OGP Participation and Co-Creation Toolkit
- Organization for Economic Co-Operation and Development, „Background Document on Public Consultation“

Kontaktai

www.epilietis.lrv.lt

opengov@lrv.lt

Piliečių ministerija